

KARJÄÄRIÕPETUSE VALIKKURSUS PÕHIKOOLILE

Õppeaine:	Karjääriõpetus¹
Klass:	8. klass
Tunde nädalas ja õppeaastas:	1 tundi nädalas, kokku 35 tundi
Rakendumine:	1.sept. 2012; 1. september 2015 (täiendus üldpädevustes)
Koostamise alus:	Põhikooli riiklik õppekava, lisa 11; Vastseliina G õppekava

AINE ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

8. klassi lõpuks õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmärgi seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

Õppesisu	Õpitulemused
1. Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel. <ul style="list-style-type: none"> • Isiksuseomadused: temperament ja iseloom. • Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid. • Isiksuseomadused: võimed, huvid ja oskused (üldoskused, erioskused). • Minapilt ja enesehinnang. 	Õpilane: <ol style="list-style-type: none"> 1) analüüsib enda isiksust; 2) eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega; 3) kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääri planeerimisel.
2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel <ul style="list-style-type: none"> • Muutuv tööturg: tööturu hetkeolukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused, töösuhteid reguleerivad õigusaktid. • Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon. • Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine. • Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, 	Õpilane: <ol style="list-style-type: none"> 1) teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme; 2) teab kutseid ja ametid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi; 3) oskab leida infot tööturu kohta; 4) teadvustab ennast tulevase töötajana; 5) teab haridustee jätkamise võimalusi, oskab näha hariduse ja tööturu vahelisi seoseid.

¹ 2015./2016. õppeaastal viiakse karjääriõpetuse tunde läbi ringitundidena

hariduse ja tööturu vahelised seosed.	
3. Planeerimine ja otsustamine <ul style="list-style-type: none"> Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: otsustamine ja seda mõjutavad tegurid, otsustamisraskused, karjääriinfo allikad, infootsimine, alternatiivid, sundvalikud, muutustega toimetulek, karjääriinfo, karjääriinõustamine. Isikliku karjääriplaani koostamine: elukestev õpe, karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriplaani koostamine, edu, elurollid, elulaad, õpimotivatsioon, omavastutus, kandideerimisdokumendid. 	Õpilane: <ol style="list-style-type: none"> 1) teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega karjäärivalikute tegemisel; 2) suudab otsustada ja teadlikult arvestada otsuseid mõjutavate teguritega; 3) kasutab vajaduse korral karjääriteenuseid 4) teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga; 5) omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks; 6) saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel.

ÜLDPÄDEVUSED

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Karjääriõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist ning oma valikute põhjendamist, enda heaolu kõrval ka teistega arvestamist. Karjääriõpetuses hinnatakse inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalnormide seisukohast; tajutakse ja väärtustatakse oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; hinnatakse üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustatakse inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustatakse oma väärtushinnanguid.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Karjääriõpetus kujundab suutlikkust ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates olukordades; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel.

Enesemääratluspädevus. Karjääriõpetus kujundab suutlikkust mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme.

Õpipädevus. Karjääriõpetus kujundab suutlikkust organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi.

Suhtluspädevus. Karjääriõpetus toetab suutlikkust ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusriikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Karjääriõpetus kujundab suutlikkust kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõendus põhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt.

Ettevõtlikkuspädevus. Karjääriõpetus kujundab suutlikkust ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske.

Digipädevus. Karjääriõpetuses õpitakse suutlikkust kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leitakse ja säilitatakse digivahendite abil infot ning hinnatakse selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaletakse digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutatakse probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suheldakse ja tehakse koostööd erinevates digikeskkondades; ollakse teadlik digikeskkonna ohtudest ning õpitakse kaitsma oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgitakse digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

LÄBIVAD TEEMAD

Läbiv teema „**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**” - õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega seotud stereotüüpseid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist.

Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub õpilase võimete, huvid, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Erinevate õppetegevuste kaudu võimaldatakse õpilasel saada ülevaade tööturu üldisest olukorrast ja tuleviku prognoosidest, erinevatest töödest eri tegevusvaldkondades ameti- ja kutsealadel ning kasutada seda infot nii tulevase õpitava eriala valimisel kui pikemaajalisel karjääri planeerimisel.

Erinevate ametite ja elukutsete tutvustamisel pööratakse tähelepanu töö iseloomule, töökeskkonnale, töötingimustele, vajalikele teadmistele, oskustele ja isikuomadustele. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega seotud stereotüüpseid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus kasutada karjääriteenuseid (karjääriõpe, -info ja -nõustamine) ning omandada karjääriplaani koostamiseks valikud teadmised ja oskused.

Läbiv teema „**Keskkond ja jätkusuutlik areng**” – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarenguprobleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada arusaama loodusest kui tervik-süsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda ning eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel

Läbiv teema „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**” – Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele. Tähtsal kohal on riigi demokraatliku valitsemise korraldus ning üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel. Kodanikualgatuse ning vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks tutvustatakse õpilasele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning teda julgustatakse neis tegevustes osalema.

Läbiv teema „**Kultuuriline identiteet**” – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana, on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Läbiva teema käsitlemisel III kooliastmes on keskne aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võima lust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises

Läbiv teema „**Teabekeskkond**” – teabe usaldusvääruse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leitud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides). Õpetus ja kasvatus töös aitavad õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks.

Läbiv teema „**Tehnoloogia ja innovatsioon**” – karjääriõpetuse tunde viiakse läbi ka arvutiklassis, kus saab info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (IKT) kasutada eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks.

Läbiv teema „**Tervis ja ohutus**” – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele. Ohutuse

valdkonnas õpetatakse käituma ohutult liiklus-, tule-, veeohu ja teiste keskkonnast tulenevate ohtude puhul ning otsima vajaduse korral abi (töökeskkonnaga seotud ohutus).

Läbiv teema „**Väärtused ja kõlblus**” – erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist.

LÕIMING

Emakeel – suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus, rühmatöodes oma seisukoha selge esitlemine, erinevate allikate analüüs ning tekstide mõistmine.

Psühholoogia- isiksus ja temperamenditüübid, isiksuse määramise testid, enesehinnang, vaimne tervis.

Ühiskonnaõpetus- ühiskonnaliikme õigused ja kohustused, muutuv tööturg.

Ajalugu – haridussüsteemi lähiajalugu.

Matemaatika- oskab koguda ja mõista statistilisi andmeid, oskab lugeda andmeid skeemidelt, diagrammidelt, tabelitest.

ÕPPEMETOODIKA

Õppemetoodiliselt on olulisel kohal mitmekesised õppemeetodid, sh aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaritööd, juhtumianalüüsid, ajurünnakud, ettevõtete külastused, külalisesinejad jne). Eelistatud on kollektiivõpe, kuid olulisel kohal on ka individuaalne töö (nt internetist vajaliku teabe otsimine).

FÜÜSILINE ÕPIKESKKOND

Kool korraldab valdava osa õppest klassis, kus on võimalused rühmatöökaks ja ümarlauavestluseks ning toetavad demonratsioonivahendid. Kool võimaldab ka arvutiklassi kasutamise ja arvuti veebist karjääriplaneerimisalase informatsiooni otsimise (rajaleidja.ee jt).

HINDAMINE

Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpimapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutse või erialadega seotud materjalid.

KASUTATAV ÕPPEMATERJAL

<http://www.rajaleidja.ee/>

<http://www.rajaleidja.ee/karjaarituulpdf/>